

А. В. Остапенко

доктор філософії, науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти
Національної академії педагогічних наук України

МІЖКУЛЬТУРНЕ ПОРІВНЯННЯ РІВНІВ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ КОЛЕДЖІВ

У статті проаналізовано дослідження вчених котрі досліджували рівні педагогічної компетентності педагогічних працівників. Вчені з різних країн провели дослід, що педагогічний працівник має різні рівні педагогічної підготовки до своєї професійної діяльності. У Норвегії науковці дослідили рівні педагогічної компетентності педагогічних працівників, де показано, що директори коледжів сприяють створювати дослідницькі центри на базі коледжів. Вчені виділили декілька рівнів педагогічної компетентності: академічний рівень педагогічних працівників є досить високим та професійним в освітній діяльності; дидактичний рівень включає вміння педагогічним працівником планувати свій робочий день; базовий рівень педагогічного працівника має слабкі знання та використовує робочу документацію, як частину роботи. В Індонезії дослідники дослідили рівні педагогічної компетентності педагогічного працівника, що виконує роль адміністратора, педагога, консультанта тим вони підвищують свій професійний рівень знань. Оскільки, рівень компетентностей педагогічних працівників залежить також від їхнього професійного досвіду та стажу роботи на посаді. Також, вченими досліджено рівні педагогічної компетентності; фізичний, інтелектуальний, соціально-емоційний, моральний, духовний і соціокультурний. Рівні педагогічної компетентності ґрунтуються на підготовці педагогів в Зкладах вищої освіти. У сучасному світі необхідна, також, цифрова компетентність для того щоб оптимізувати робочий час. В Україні дослідниками проведено дослідження щодо рівнів педагогічної компетентності педагогічних працівників коледжів, виявлено що є початковий рівень, де педагогічний працівник має низький рівень знань та не самостійний у своїх діях; педагогічний працівник з середнім рівнем більш теоретик ніж практик; педагогічний працівник з достатнім рівнем самостійні в прийнятті рішень та займаються самоосвітою; педагогічні працівники з високим рівнем добре розвинені аналітичні навички та критичне мислення й здатність приймати правильні рішення в критичних ситуаціях.

Ключові слова: педагогічна компетентність, освітні рівні, рівні педагогічної компетентності, науково-дослідна діяльність, академічний рівень, формальна освіта.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку професійної компетентності педагогічних працівників є самовдосконалення, наукова діяльність та освітня робота. Проблемою рівнів розвитку професійної компетентності педагогічних працівників є те, що у кожній країні вчені досліджували й досліджують рівні розвитку педагогічних працівників, оскільки, це залежить від якості освіти котру отримає майбутній студент. Дослідники зі всього світу розробляють критерії для аналізу рівнів педагогічних компетентностей педагогів незалежно від рівня освітнього закладу. Нажаль, прогалини котрі виявляють дослідники щодо рівнів педагогічної компетентності можуть вказати Зкладам вищої освіти щодо їх виправлень в самому навчальному закладі. Однак, іншою проблемою постає індивідуальні можливості педагогічних працівників та професійні знання педагогів, що можуть відрізнятися одні від інших, оскільки, педагогічний стаж у всіх різний. Це також, впливає на впровадження цифрових технологій в освіті, адже за допомогою цифрової компетентностей педагогічних працівників покращує та заощаджує час у додаткових функціях викладача, як адміністратора.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Учені, що досліджують рівні педагогічної компетентностей в Зкладах вищої освіти в різних країнах: M. Maryani, Y. Arafat, A. Setiawan, T. Hastuti, H. Jatmika, K. Pratama, D. Yudhistira, C. Muhammad, Z. Sahito, O. Тітова, П. Лузан, Т. Пашенко, І. Мося, А. Остапенко, О. Ямковий.

Мета статті. Провести пошуковий аналіз статей щодо рівнів розвитку професійної компетентностей працівників та проаналізувати міжкультурні порівняння педагогічних рівнів.

Виклад основного матеріалу. У Норвегії в університеті Ставангер проведено дослідження щодо рівнів педагогічних компетентностей педагогічних працівників Зкладів вищої освіти. Учені виявили, що директори коледжів прагнуть не тільки навчати майбутніх професійних робітників, але й навіть, стати дослідницькими партнерами між роботодавцями та зкладами вищої освіти, щоб у результаті спільно проводити високоякісні дослідження у науково-професійній сфері діяльності, що орієнтовані на майбутнє покоління студентів. При оцінюванні науково-дослідної діяльності педагогічних працівників наголошується на:

власну дослідницьку діяльність; проявляти ініціативу та отримувати зовнішнє фінансування для проведення досліджень, розробок, проєктів; залучитися колегальними та академічними зв'язками у співпраці в групі між співробітниками та колегами за межами освітніх закладів; педагогічні працівники повинні бути активними для управління дослідницькими проєктами або участь у такій спільній роботі від власної установи та у співпраці з дослідниками в інших освітньо-професійних установах на національному та міжнародному рівні; результати праць необхідно опубліковувати в наукових журналах, також мати спільні публікації з колегами; наукові книги, виставки та інші заходи бажано б відвідувати щоб підвищити свій професійний рівень знань; проводиться з педагогічним працівником оціночна робота при прийомі на академічні посади та оцінка за наукові ступені.

Академічний рівень педагогічної компетентності в педагогічного працівника коледжів наголошується на якості викладання вимоги до працівника за академічним рівнем обов'язково педагогічна та дидактична компетентність, пов'язана з вищою освітою, також, підвищувати педагогічну компетентність у межах двох років з моменту вступу на викладацьку посаду. Вчені сформували педагогічну компетентність як базу знань в освіті для вмінь описувати, аналізувати, пояснювати, оцінювати та обґрунтовувати власну практичну діяльність, також, обґрунтовувати різні типи навчальних планів і програм спільно з колегами науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, що пов'язані з різними формами педагогічної праці [1, с. 13].

Під дидактичною компетентністю педагогічного працівника розуміють уміння: вміти самостійно та разом з колегами й студентами планувати, проводити та оцінювати навчання, також, різні види усного та письмового оцінювання; управляти різними типами поведінки студентів й керувати різними студентськими групами; вміти розробляти та оцінювати різні види курсів, також, навчальні плани самостійно й разом з колегами. Вимоги до базової педагогічної компетентності педагогічних працівників не повинні встановлюватися вище педагогічного курсу університету тривалістю 200 годин.

До базової компетенції педагогічного працівника відноситься, отримання рівнів розвитку освітньої компетентності, що описано та задокументовано в освітньому портфоліо, яке складається з: академічного опису та обговорення власної компетенції педагога, а також відповідні документи, що підтверджує досвід знань та освітньо-дослідницька діяльність характеризує процес розвитку педагогічного працівника та потенційний розвиток освітньої та дидактичної компетентності в коледжі. Чотири основні критерії визначені для рівнів педагогічної компетенції яку необхідно мати педагогічному працівнику: чітка спрямованість на навчання

студентів; якісний розвиток педагогічної діяльності в відповідних часових рамках; дослідницький підхід до викладання та навчання студентів; орієнтація на колективний розвиток викладання та якість освіти. Педагогічна компетентність може бути задокументована через: диплом/свідоцтво про проходження курсу з педагогічних курсів університету та коледжу або іншої відповідної формальної освіти; орієнтовано на освітню, науково-дослідну працю, поширена, напр., через статті, розділи в книгах, журналах, виступи на конференціях. Дидактична компетентність педагогічного працівника може бути задокументована у вигляді: планування, проведення та оцінювання викладання; керівництво дипломними роботами за програмами бакалавра та магістра; екзаменаційна робота; участь у розробці плану курсів; практико-орієнтована виховна робота. Приклади задокументованої дидактичної роботи це навчально-методичні плани, ілюстраційні матеріали, відеоматеріали, розробки та збірники академічних завдань тощо. Педагогічний працівник забезпечує навчальними матеріалами своїми предметами керівництво та студентів. До базової педагогічної компетентності відноситься термін праці сумісний викладацькою та дослідницькою посадою, що становить менше трьох років, а також, скасування при прийомі на роботу працівників з меншою кваліфікацією менше ніж за три роки до виходу на пенсію та працю за сумісництвом [1, с. 14]. При прийнятті на роботу (не підвищення кваліфікації) на підставі виконання професійних обов'язків поширені навички можуть замінити базову освітньо-педагогічну компетентність [1, с. 15].

Освіта, як людська діяльність, є найкращим аспектом і результатом культури, оскільки, будь-яке покоління людей може забезпечити освітою молодше покоління, щоб воно продовжувало своє життя в соціокультурному контексті. Освіта є основною потребою людини, яку необхідно задовільнити протягом усього життя. Оскільки, освіта є вирішальним значенням для досягнення національного розвитку країни. Освіта – це процес підготовки людей до адаптації до змін навколишнього середовища [2, с. 198].

На підставі дослідницьких гіпотез встановлено, що рівень освіти яким володіє педагогічний працівник, суттєво впливає на педагогічну компетентність. Дослідження показало, що педагогічні працівники викладають на вищому рівні, отже, вони роблять більший внесок у покращення своєї педагогічної діяльності та у професіоналізм майбутнього студента. Освіта є критичною проблемою в житті суспільства. Освіта нації значною мірою визначається прогресом освіти в країні, тому що економічний розвиток, соціокультура, політика в державі – все це вимагає участі освітніх зусиль на кожному етапі та процесі розвитку. Педагогічні

працівники повинні мати профільну педагогічну освіту щоб виконувати свої професійні обов'язки. Окрім формальної освіти, неформальна освіта може сприяти зусиллям щодо підвищення педагогічної кваліфікації в семінарах, круглих столах, курсах. Учені з університету Індонезії дійшли висновку, що рівень освіти педагогічних працівників впливає на якість освіти та викладання, звідси виходить, чим вищий рівень освіти педагога, тим краща якість викладання студентам [2, с. 203]. Оскільки, чим довше педагогічний працівник виконує функції адміністратора, фасилітатора, консультанта та оцінювача, тим більше здібностей і навичок він розвиває у своїх професійних обов'язках. Досвід педагогічних працівників можна розглядати з двох точок зору: зовні через заходи, як робочі групи педагогів і консультації викладачів-предметників, тренінги, підвищення кваліфікації, семінари та практикуми; всередині через тривалість часу, протягом якого педагогічні працівники викладають. У дослідженні розглядався проміжок часу протягом якого педагогічні працівники проводять пари при цьому удосконалюють особистий розвиток педагогічних здібностей. Багато педагогічних працівників у Зкладах вищої освіти не можуть належним чином виконувати свої педагогічні обов'язки, оскільки, вони недосвідчені у вирішенні нових завдань, які перед ними поставило керівництво коледжів. Звідси виходить, що чим довше педагогічний працівник працює, тим більше професійного досвіду він/вона набуває, отже, педагогічний працівник з часом матиме змогу вчасно вирішувати проблеми, що виникають під час педагогічної діяльності. Крім того, більшою чи меншою мірою на продуктивність педагогічних працівників впливає стаж роботи та відповідний рівень освіти [2, с. 204]. Педагогічні працівники з великим педагогічним стажем роботи у своїй галузі мають знання, досвід, щоб самостійно виконувати педагогічні задачі відповідно навчального плану без контролю керівництва [2, с. 204–205].

Один з університетів в Індонезії, Університет штату Джок'ярта шляхом спостережень та інтерв'ю з педагогічними працівниками провели дослідження щодо педагогічних компетенцій, в результаті, виявлено проблеми: деякі студенти все ще мали труднощі при плануванні навчання, звідси виходить, що умови одного Закладу вищої освіти відрізняються один від одного; деякі студенти не підготовлені до пар відвідували аудиторні заняття, однак, це стало перешкодою студентам до здобуття їхньої спеціальності; деякі педагогічні працівники оцінюють студентів на основі суб'єктивності [3, с. 310–311]. У дослідженні використано спостереження (за допомогою анкетування), метод тестування й методику збору даних. Дослідження мали на меті описати рівень педагогічної компетентності з такими результатами: най-

менший бал (мінімальний) 12,82, найвищий бал (максимальний) 89,76, середній 37,8, медіана 35,89, стандарт відхилення 16,68 [3, с. 312].

У дослідженні показано, що є 6 рівнів педагогічної компетентності (фізичний, інтелектуальний, соціально-емоційний, моральний, духовний і соціокультурний). Рівень оцінювання педагогічної компетентності базується на теорії та принципах навчання, де найбільш домінуюча категорія знаходиться в «низькій» категорії. На основі факторів розробки навчального плану, найбільш домінуюча категорія є «середня». Освітні фактори навчання є найбільш домінуючою категорією – «дуже низька». Педагогічний працівник, у результаті комунікації зі студентами створює атмосферу активності в аудиторії за допомогою кількох методів та прийомів. Рівень розуміння педагогічної компетентності педагогічного працівника на основі використання інформаційних технологій та комунікаційних факторів – «висока» категорія. Використання технології навчання за допомогою педагогічного працівника може бути творчою та розвивати студентський потенціал в освітньому процесі знаходиться в категорії «низька». Комунікаційні фактори, ефективні, емпатійні та ввічливі є «низька» категорія. Оцінка і оцінювання результатів навчання шляхом оцінювання навчання педагогічного працівника, можна визначити рівнем знань студентів, також, можна в загальному покращити якість навчальних програм. Результати оцінювання педагогічних працівників це підвищення якості педагогічних знань. Навчання слід розглядати як частину професійної діяльності педагогічного працівника для підвищення його компетентності як викладача. Слабкі сторони і недоліки, які можна зазначити в цьому дослідженні, включають: важко зрозуміти серйозність респондентів під час проходження тесту; докладено зусиль, щоб мінімізувати помилки, а саме шляхом надання огляду цілей і завдань цього дослідження; збір даних у цьому дослідженні був лише базовим [3, с. 315].

У дослідженні проаналізовано найкращі педагогічні практики для педагогічних працівників про педагогічні компетенції та професійні досягнення педагогів та навчальні досягнення студентів. Дослідження було зосереджено на тому, що педагогічні працівники тісно співпрацюють зі студентами в освітній сфері як фасилітаторами, тренерами, гідями та консультантами. Це вдосконалює методи навчання та готує лідерів для викладання та навчання. Інтелектуальна компетентність педагогічних працівників є інструментом, який дозволяє їм міркувати, планувати, вирішувати проблеми, розуміти та швидко навчатися. Компетентність педагогічних працівників створює ресурси для навчання, що допомагає студентам повністю розкрити свій потенціал. Ефективний педагогічний

працівник сприяє довірливим діловим стосункам зі студентами. Удосконалення в освітньому процесі базується на стандартах викладання та досягнення професійних навичок педагогічних працівників, що розвивають та інтерпретують використовуючи знання відповідно до вимог професійної діяльності. Якість освіти забезпечується глибоким розумінням предмету та ясністю викладання. Сучасні педагогічні працівники повинні розвивати цифрові навички, оскільки, конкуренція в цифровому світі зростає. У результаті технологічних змін педагогічні працівники стикаються з двома проблемами: по-перше, вони повинні розвивати свої цифрові навички, а по-друге, вони повинні створювати навчальні дії, які забезпечують студентів необхідними навичками [4, с. 2930].

Педагогічним працівникам у двадцять першому столітті потрібні цифрові педагогічні навички, щоб конкурувати в цифровому світі. Цифрова компетентність – це набір навичок, знань і ставлень, які дозволяють педагогові використовувати цифрові технології для досягнення своїх цілей у широкому діапазоні ситуацій. Педагогічні працівники стикаються з двома проблемами в аудиторії: по-перше, їм потрібно навчитися користуватися цифровими інструментами, а по-друге, їм потрібно переконатися, що всі студенти володіють необхідними навичками. Цифрова грамотність означає належним чином використовувати й аналізувати цифрові ресурси, інструменти та програми, а також застосовувати їх у процесах навчання протягом усього життя [4, с. 2931, 2933].

Науковці звертають особливу увагу на рівень освіти, компетентність, статус акредитації, досвід лідерства, наполегливість, оцінку педагогічного працівника та підготовленість до педагогічної роботи. Педагогічні працівники використовують різноманітні педагогічні методи та стратегії, щоб навчити студентів та зробити їхні аудиторії більш сприятливими для навчання. Стандарти викладання та досягнення професійних вимог до кваліфікації педагогічних працівників, дозволяє розвивати, інтерпретувати, синтезувати та застосовувати інформацію відповідно до професійних вимог. Професійний розвиток веде до удосконалення викладання та професійного навчання студентів. Крім того, професійні, особистісні та емоційні потреби педагогічного працівника у саморозвитку та підготовці до педагогічної діяльності сприяють удосконалення педагогічної компетентності. Педагогічні працівники володіють широким спектром когнітивних і метакогнітивних навичок, що допомагають думати, знати, відчувати та діяти як професіонал. Рефлексивність, професійна пам'ять, індивідуалізація та командна робота – це все працює разом, щоб показати ширшу кар-

тину компетентності педагогічного працівника, що базується на освітній екосистемі [4, с. 2935, 2938].

Оскільки, лабораторією науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійної освіти НАПН України проведено дослідження рівнів розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів. До початкового рівня розвитку професійної компетентності відносяться: низький рівень мотивації до педагогічної діяльності; не систематичність знань, тому що, низький рівень володіння професійної діяльності. Критерії педагогічного працівника-початківця з низьким рівнем вольового критерію, що не здатний самостійно працювати в критичних ситуаціях [5, с. 129]. Критерії педагогічного працівника з середнім рівнем розвитку педагогічної компетентності: педагогічний стаж до 5 років; відсутнє вирішення проблем, оскільки, педагогічний працівник більш теоретик ніж практик в роботі; педагогічні працівники планують підвищення педагогічної кваліфікації, є намір займатися науково-педагогічною діяльністю, а також використовують новітні педагогічні технології в діяльності. Педагогічні працівники з достатнім рівнем розвитку професійної компетентності мають рівень професійно-педагогічної самоосвіти. Викладачі мають великий рівень самокритики, працездатні та цілеспрямовані у своїх реалізаціях [5, с. 133]. До високого рівня розвитку професійної компетентності відносяться педагогічні працівники, що мають знання та вміння й практично використовують сучасні освітні технології в роботі, аналізують й планують свою діяльність, розв'язують проблеми використовуючи особисту педагогічну діяльність, володіють повним розумінням проблем та напрямків розвитку власної педагогічної майстерності. Професійні педагогічні працівники мають високу педагогічну майстерність, а початкові педагогічні працівники вносять новаторство в робочий процес [5, с. 134–135].

Висновки. Отже, дослідниками з України проведено дослідження щодо рівнів розвитку педагогічних компетентностей педагогічних працівників, виявлено, рівні від низького, середнього, достатнього та високого. Рівні компетентностей педагогічних працівників відповідають кожному рівню критеріями. У Норвегії рівні педагогічної компетентностей педагогічних працівників: академічний, дидактичний, базовий. У цих рівнях основна ціль розвивати в педагогічних працівників науково-педагогічний розвиток спрямований на педагогічну та наукову діяльність педагогів. У Індонезії дослідники виявили плюси та мінуси педагогічної компетентності педагогічних працівників, також показано шість рівнів педагогічної компетентності.

Список використаної літератури:

- Guidelines for appointment and promotion to teaching and research posts at The University of Stavanger. URL: <https://www.uis.no/sites/default/files/2020-12/Guidelines%20for%20assessment%20of%20educational%20competence%202021.pdf>
- Maryani M., Arafat Y., Setiawan A. The Influence of Teacher Education Level and Working Period on Teacher Pedagogic Competence. *Journal of Social Work and Science Education*. 2022. № 2(3), С. 198–207. URL: <https://doi.org/10.52690/jswse.v2i3.251>
- Hastuti T., Jatmika H., Pratama K., Yudhistira D. (2021). The Level of Understanding of Pedagogical Competence of Physical Education, Health and Recreation Students of Sports Science Faculty. *Physical Education Theory and Methodology*. 2021. Vol. 21, № 4. DOI: 10.17309/tmfv.2021.4.04
- Muhammad C., Zafarullah S. Pedagogical competencies of teachers and the achievement of students: explorations of best practices through a literature review. 2022. Vol. 19, № 3. URL: https://www.researchgate.net/publication/361694636_Pedagogical_Competencies_Of_Teachers_And_The_Achievement_Of_Students_Explorations_Of_Best_Practices_Through_A_Literature_Review
- Тітова О., Лузан П., Пашенко Т., Мося І, Остапенко А., Ямковий О. Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу : монографія. / За наук. ред. О. А. Тітової. Київ : ІПО НАПН України, 2023. 272 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738694/>

Ostapenko A. Cross-cultural comparison of the levels of development of professional competence of teaching staff at colleges

Pedagogical experiments by scientists were analyzed in article. They investigated the levels of pedagogical competence of pedagogical workers. Scientists from different countries have conducted research that a pedagogical worker has different levels of pedagogical training for their professional activity. In Norway, researchers had investigated the levels of pedagogical competence of teaching staff and showed college principals facilitate the creation of college-based research centers. Scientists had identified several levels of pedagogical competence: the academic level of pedagogical workers is high and professional in educational activities; the didactic level includes the teacher's ability to plan his /her working day; the basic level of the pedagogical worker has weak knowledge and pedagogical worker uses working documentation as part of the work. In Indonesia, researchers investigated the level of pedagogical competence of pedagogical workers who worked as an administrator, a teacher, a consultant, thus they increase their professional level of knowledge. Because, the level of competences of pedagogical workers also depends on their professional experience and work record. Also, the scientists investigated the levels of pedagogical competence; physical, intellectual, social-emotional, moral, spiritual and socio-cultural. Levels of pedagogical competence are based on the training of teachers at the Universities. In today's world, digital competence is also necessary in order to optimize working time. In Ukraine, researchers conducted a study on the levels of pedagogical competence of pedagogical workers of colleges, it was found that there are an initial level, where the pedagogical worker has a low level of knowledge and they are not independent in own actions; a pedagogical worker with an average level is more theoretician than practitioner; a pedagogical worker with a middle level of independent decision-making and engaged in self-education; teaching staff with a high level of well-developed analytical skills and critical thinking and they have ability to make the right decisions in critical situations.

Key words: teacher competency, education level, levels of pedagogical competence, scientific activity, academic level, formal education.